

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΑΡΙΘ. 22

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ
ΚΩΝ. ΑΡΑΠΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ & Π. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ - ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
1939

Ε.Σ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ἡ Βιβλιοθήκη τῶν ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟ-
ΓΡΑΦΩΝ καὶ ΠΟΙΗΤΩΝ ἀποβλέπει στὴν ἐξύψωσι
τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

ΟΛΟΙ οἱ μορφωμένοι Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες
ἐγγραφεῖτε συνδρομηταὶ στὰ ἀθάνατα ἀριστουρ-
γήματα τῶν προγόνων μας ποὺ περιέχονται στὴ
Βιβλιοθήκη ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ
καὶ ΠΟΙΗΤΩΝ

Γονεῖς καὶ κηδεμόνες, δώστε στὰ παιδιὰ σας τὴν
καλλίτερη πνευματικὴ τροφή, τὴν ὠφελιμώτερη
ἀπασχόληση, τὰ Ἄπαντα τῶν ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ καὶ ΠΟΙΗΤΩΝ

Ζητήσατε κατάλογόν μας, ἀποστελλόμενον δωρεάν ἀμέσως

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ
ΚΩΝ. ΑΡΑΠΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ & Π. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ - ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
1939

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΡΙΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀφορμὴ δοθείσα εἰς τὸν Πλάτωνα νὰ γράψῃ τὸν διάλογον τοῦτον.

Ὁ Κρίτων εἶναι εἰς τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων διαλόγων, τοὺς ὁποίους ὁ Πλάτων ἀφιέρωσεν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μνήμην τοῦ διδασκάλου του Σωκράτους. Εἰς τὴν Ἀπολογία παριστάμεθα εἰς τὴν δίκην καὶ καταδίκην τοῦ Σωκράτους, ὁ Φαίδων μᾶς ἀναπαριστᾷ τὰς τελευταίας συζητήσεις καὶ τὸν θάνατόν του, ὁ Κρίτων συνεχίζει τὴν Ἀπολογία καὶ προπαρασκευάζει τὸν Φαίδωνα, εἰς δὲ τὸν Εὐθύφρονα συμπληροῦνται αἱ περὶ θρησκείας γνώμαι τοῦ Σωκράτους, αἱ ἀτελῶς ἐκτεθεῖσαι εἰς τὴν Ἀπολογία.

Ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν εἶχε κηρύξει ὡς τὸν σοφώτατον τῶν Ἑλλήνων¹, εἶχε καταδικασθῆ νὰ πίνῃ τὸ κώνειον. Τὴν προτεραίαν ὁμως τῆς δίκης τοῦ Σωκράτους ἔτυχε νὰ εἶναι ἕτοιμον πρὸς ἀπόπλουν τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἔστελλον εἰς τὴν Δῆλον κατ' ἔτος αἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο κατὰ μῆνα Μάϊον (τὴν Θαργηλιῶνος), μὲ ἀντιπρόσωπους διὰ νὰ μετάσχουν τῶν ἐκεῖ ἑορτῶν ἐξ ὀνόματος τῆς πόλεως καὶ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν συνήθειαν εἶχεν ἤδη στέψει

1) Πρὸς τὴν Ἀπολογία, 20a.

τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. Ἦτο δὲ νόμος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἔφ' ὅσον διήρκει ἡ ἀποστολὴ αὕτη, θεωρία καλουμένη, γὰρ μὴ ἐκτελεῖται εἰς τὴν πόλιν μηδεμία θανατικὴ ποινὴ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τὴν καταδίκην ἀπήχθη εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ ἐφυλάσσετο ἐκεῖ μέχρι τοῦ κατάπλου τοῦ πλοίου εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἔως οὗτο ἐπαγέλθη τὸ πλοῖον παρῆλθον τριάκοντα ἡμέραι, κατὰ ταύτας δὲ συνήρχοντο καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Σωκράτην οἱ συνήθεις συνομιληταὶ τοῦ καὶ διημέρευον συζητοῦντες μετ' αὐτοῦ.

Τὸ ἀπαισιον γεγονός τῆς καταδίκης εἰς θάνατον τοῦ γνησιωτάτου Ἀθηναίου πολίτου καὶ τοῦ χρηστοτάτου ἐκ τῶν ἀνθρώπων παρίσταται πολὺ ἀπαισιώτερον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν συνομιλητῶν του, οἱ ὅποιοι καὶ πρότερον ἐγνώρισαν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἀρετὴν του καὶ τώρα μετὰ τὴν καταδίκην ἔβλεπον τὴν ἡρεμίαν καὶ ἀμνησικαλίαν τοῦ ἀνδρὸς διὰ ταύτην. Ἡ θανάτωσις τοιοῦτου ἀνδρὸς ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς ὡς πρᾶξις ἀσεβειστάτη καὶ συγχρόνως ὡς μόλυνσις τῆς πόλεως ἀπὸ βαρύτετον ἀνοσιούργημα. Ὑπὸ τοιούτων σκέψεων καὶ συναισθημάτων κατεχόμενοι ἀπεφάσισαν γὰρ προλάβουν τὸ δεινὸν φροντίζοντες νὰ παράσχουν τὰ μέσα γὰρ δραπετεύσῃ ὁ Σωκράτης ἐκ τῆς φυλακῆς. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς ἐπλησίαζε. Εἰς τῶν πλέον πιστῶν φίλων τοῦ Σωκράτους, ὁ Κρίτων, ἔρχεται εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ τοῦ προσφέρει τὰ μέσα γὰρ δραπετεύσῃ καὶ ἀποφύγῃ τὸν θάνατον. Ὁ Σωκράτης, πιστὸς μέχρι τέλους εἰς τὰς πεποιθήσεις ὅλης του τῆς ζωῆς, ἀρνεῖται νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος του· ὀχυροῦται ὀπισθεν τοῦ καθήκοντος τοῦ πολίτου καὶ ἀνακαλεῖ ἀκάμπτως τὸν Κρίτωνα εἰς τὸν σεβασμὸν τῶν νόμων καὶ τῆς καταδίκης. Ὁ Κρίτων ἐξελθὼν τοῦ δεσμωτηρίου ἀπρακτος διηγήθη τὰ ἐκεῖ λεχθέντα εἰς τοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένους φίλους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συνέθεσε τὸν μικρὸν τοῦτον διάλογον, ἢ μάλλον τὸ μικρὸν τοῦτο δράμα.

εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις τίθεται ἐπὶ σκηνηῆς κατὰ τὸν πλεόν ἄπλοῦν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πλεόν συγκινητικὸν τρόπον.

2. Περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κρίτωνος.

Τὸ μοναδικὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν διάλογον τοῦτον τίθεται ἐπὶ σκηνηῆς μετὰ τοῦ Σωκράτους, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ὀνομαστὸν ἂν ὄχι διὰ τὴν φιλοσοφικὴν του ἱκανότητα, ἀλλὰ τοῦλάχιστον διὰ τὴν μεγάλην ἀφοσίωσίν του εἰς τὸν φιλόσοφον, τοῦ ὁποίου ἦτο μᾶλλον φίλος ἢ μαθητής, ἂν καὶ τοῦ ἀπέδωσαν διαλόγους μὴ περιελθόντας εἰς ἡμᾶς. Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος¹ μᾶς παραδίδει σύντομον βιογραφίαν του καὶ μακρὸν κατάλογον βιβλίων, δέκα ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν. Ἐὰν ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου εἶναι ἀξιόπιστος, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Κρίτων, ὅπως καὶ ὁ Σωκράτης, ὡς φιλόσοφος δὲν περιωρίζετο μόνον ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἠσχολεῖτο συγχρόνως καὶ μὲ ζητήματα καθαρῶς θεωρητικά. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι δὲν ἐγένετο ἀρχηγὸς σχολῆς, ὅπως τόσοι ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους. Ἴσως δὲν ἐπέζησε πολὺ τοῦ φίλου του Σωκράτους.

Ὁ Κρίτων ἦτο ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ Σωκράτης καὶ τῆς αὐτῆς πρὸς αὐτὸν ἡλικίας. Συνεδέθησαν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας διὰ στενῆς φιλίας καὶ κατὰ τὸ Πυθαγόρειον δόγμα, τὸ ὁποῖον πολλάκις ὁ Πλάτων θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Σωκράτους, ὅλα ἦσαν κοινὰ μεταξὺ αὐτῶν («κοινὰ τὰ τῶν φίλων»), οἱ ἀγῶνες, αἱ ἀσκήσεις τοῦ σώματος, οἱ πνευματικοὶ κόποι, τὰ ἀγαθὰ τῆς περιουσίας καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐσχον τοὺς αὐτοὺς διδασκάλους καὶ ἀνέγνωσαν τὰ αὐτὰ βιβλία. Ὁ Κρίτων, ὅστις ἦτο πλούσιος, ἐπρομηθεύετο τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, τῶν ὁποίων ὁ Σωκράτης ἤρμήνευεν εἰς αὐτὸν τὸ περιεχόμενον. Ἠκολούθησαν ὁμοῦ τὰ μαθήματα τῶν πλεόν ὀνομαστῶν σοφιστῶν καὶ μεταξὺ ἄλλων

1) II, 12.

τὴν περίφημον διάλεξιν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πῶλος ἐζήτει παρ' ἐκάστου τῶν ἀκροατῶν του δέκα μνᾶς ἀργυρᾶς. Τοιαῦται λεπτομέρειαι καὶ ἄλλαι παρόμοιαι ἀναγιγνώσκονται εἰς τὰ Ἐπομνημογεύματα τοῦ Ξενοφῶντος¹ καὶ τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος, ἰδίως εἰς τὴν Ἀπολογία², ὅπου λέγεται ὅτι ὁ Κρίτων εἶχε προσφερθῆ ὡς ἐγγύησις διὰ τὸν Σωκράτην, ἂν κατεδικάζετο οὗτος εἰς πρόστιμον. Ὁ υἱὸς τοῦ Κρίτωνος Κριτόβουλος ἦτο μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους³, ἐν οἷς ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος⁴ καταλέγει καὶ τρεῖς ἄλλους υἱοὺς του, τὸν Ἑρμογένην, Ἐπιγένην καὶ Κτήσιππον. Ὁ Φαίδων ἐπίσης περιέχει πολλὰς καὶ συγκινητικὰς ἀποδείξεις τῆς μεταξὺ τοῦ Κρίτωνος καὶ τοῦ Σωκράτους φιλίας.

Ἀφοῦ ματαίως ἀπεπειράθη ὁ Κρίτων νὰ ἀθρώσῃ τὸν Σωκράτην, ἠθέλησε τοῦλάχιστον νὰ τὸν σώσῃ καὶ δωροδοκήσας τοὺς φύλακας τοῦ δεσμοτηρίου ἐδεβαιώθη, ὅτι οὐδὲν ἦτο εὐκολώτερον τῆς δραπετεύσεως τοῦ Σωκράτους, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸν ἔπειθε. Τοῦτο ἦτο τὸ ἐμπόδιον. Ὁ Σωκράτης εἶχεν ἀρνηθῆ νὰ ὑπερασπισθῆ ἑαυτὸν καὶ εἶχεν ἀπαγορεύσει νὰ τὸν ὑπερασπισθοῦν κατὰ τῆς ἀδίκου κατηγορίας· πῶς ἦτο δυνατόν λοιπὸν νὰ πεισθῆ νὰ μεταβάλλῃ γνώμην καὶ νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ὡς κακοποιός, ἀφοῦ μάλιστα ἐπίστευεν, ὅτι εἶχε δικαίωμα εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συμπολιτῶν του ; Πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος, ὁ πιστὸς ἐκτελεστής καὶ τηρητῆς τῶν νόμων, ὁ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἤκουε τοὺς χρησμούς εἰς τὴν συνείδησίν του, θὰ συγκατετίθετο νὰ παρουσιασθῆ ὡς ἐχθρὸς τῶν διατάξεων τῆς πατρίδος του, συμπεριφερόμενος ὡς ἐγκληματίας, ὁ ὅποιος ἀποφεύγει τὴν τιμωρίαν, ποδοπατῶν θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην ; Ὁ Κρίτων ἐσκέφθη

1) I, 2, § 48, II, 99, I, 3, § 8 καὶ II, 6.

2) Σελ. 38b, 33d.

3) Πρὸς Ξενοφ. Ἐπομνημ. I, κεφ. 3, § 8.

4) 2, 12.

πάντα ταῦτα καὶ ἐν τούτοις εἶχε τὰ πάντα προπαρασκευάζσει διὰ τὴν δραπέτευσιν, τῆς ὁποίας ἀναλαμβάνει νὰ δείξῃ εἰς τὸν φιλόσοφον τὸ ἀρμόζον, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν μεγάλην εὐκολίαν. Τοῦτον τὸν ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα μεταξὺ τῆς ἀγάπης τοῦ μαθητοῦ καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ διδασκάλου διηγεῖται ὁ Πλάτων εἰς τὸν μικρὸν τοῦτον διάλογον ἀπὸ τῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κρίτων, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, περιμένει τὴν ἀφύπνισιν τοῦ φυλακισμένου, τοῦ ὁποίου θαυμάζει τὴν ἥρωϊκὴν ἀταραξίαν, μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἠττηθεὶς ὑπὸ ἐπιχειρημάτων καὶ συλλογισμῶν ἰσχυροτέρων τῶν ἰδικῶν του, παραιτεῖται τοῦ νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη καὶ τὸν ἀφήνῃ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδόν, εἰς τὴν ἧστοίαν ὁ θεὸς τὸν ὀδηγεῖ.

3. Πότε ἐγράφη ὁ Κρίτων.

Ἡ συγγένεια τῶν νοημάτων, ἡ ὁμοιότης τοῦ λεκτικοῦ, ἡ συντομία τοῦ διαλόγου, ἡ διαφαινομένη ἀπειρία τοῦ συγγραφέως περὶ τὸ συγγράφειν, ἀκόμη μερικοὶ ὑπαινιγμοὶ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν Κρίτωνα διὰ τὴν Ἐπιτομήν¹, ὅλα αὐτὰ πείθουν ἡμᾶς, ὅτι ὁ Κρίτων ἐγράφη εὐθὺς μετὰ τὴν Ἐπιτομήν καὶ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν Εὐθύφρονα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους, ἐν ᾧ ἔμεγεν ἀκόμη ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα.

Πῶς ὅμως ἔγραψε τὸν Κρίτωνα ὁ Πλάτων; Μήπως ἀπλῶς ἐπανέλαβεν ὅσα ὁ Κρίτων διηγήθη εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Σωκράτους; Οὐδὲν τούτου ἀπιθανώτερον. Ὁ πλαστὸς χαρακτήρ τῆς Ἐπιτομῆς καὶ τοῦ Φαίδωνος μᾶς ἀγουν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι καὶ εἰς τὸν Κρίτωνα ὁ Πλάτων δὲν ἀπέδωκε πιστῶς ὅσα ἤκουσε, χωρὶς βέβαια νὰ μεταβάλῃ καὶ τὴν ἱστορικὴν βάσιν τοῦ διαλόγου. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι αἱ ἀπόπειραι πρὸς δραπέτευσιν ἔγιναν ἐπανειλημμένως καὶ διὰ περισσοτέρων προσώπων καὶ ὄχι μόνον τοῦ Κρίτωνος, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως μετέσχεν εἰς αὐτήν. Δὲν φαίνεται

1. Ἐπιτομή, σελ. 45b, 52d.

ὁμως πιθανὸν ὅτι ἀπεστάλη πρὸς τὸν Σωκράτη ἐξ ὀνόματος ὄλων διὰ τὰ κάμη μίαν καὶ μόνην φοράν τὴν πρότασιν περὶ δραπετεύσεως καὶ ὅτι ὅλαι αἱ συζητήσεις ἐκατέρωθεν συγκεντρώθησαν εἰς μίαν μόνον σκηνήν. Ἡ ἀπλοποίησις αὐτῆ τῆς πραγματικότητος εἶναι ἴδιον τῆς τέχνης καὶ δεικνύει κάτι τὸ τεχνητόν. Ὁ Πλάτων ἠθέλησε γὰρ συγκεντρώσῃ εἰς μίαν ἰδανικὴν σκηνήν ὅ,τι ἀπετέλεσε ἀντικείμενον συνδιαλέξεων, συζητήσεων, παρακλήσεων, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ποικίλων καὶ ἐπαναληφθεισῶν, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀποπειραθέντων γὰρ πείσουν τὸν Σωκράτη γὰρ δραπετεύσῃ.

4. Ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Κρίτωνος.

Α'. Εἰσαγωγή (κεφ. 1—2)

Χρόνος, τόπος τοῦ διαλόγου, τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα, ψυχικὴ διάθεσις αὐτῶν, ἀφορμὴ τοῦ διαλόγου.

1. Ὁ Κρίτων ἔρχεται γὰρ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν Σωκράτη, ὅτι αὔριον ὀφείλει γὰρ ἀποθάνῃ (κεφ. 1).
2. Ὁ Σωκράτης λέγει, ὅτι ἐκ τινος ἐνυπνίου συμπεραίνει, ὅτι θὰ ἀποθάνῃ μεθαύριον.

Ὁ Κρίτων, προσελθὼν εἰς τὸ δεσμοτήριον, ἐνῶ ἀκόμη ἦτο ὀρθρος βαθύς, περίλυπος ἀναγγέλλει εἰς τὸν Σωκράτη, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου καταπλέει εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐντὸς τῆς ἡμέρας καὶ ὅτι τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὀφείλει γὰρ ἀποθάνῃ. Ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα ἀπαντᾷ, ὅτι, ἂν αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὡς γίνῃ τοιοῦτοτρόπως, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιου ὄνειρον συμπεραίνει, ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ αὔριον, ἀλλὰ μεθαύριον (κεφ. 2).

Β'. Κύριον μέρος (κεφ. 3—15)

I. Πρότασις τοῦ Κρίτωνος καὶ λόγοι ὑπὲρ αὐτῆς (κεφ. 3—5).

1. Ὁ Κρίτων θλίβεται σκεπτόμενος, ὅτι θὰ τὸν κατηγορήσουν ὅτι παρημέλησε τὴν εὐκαιρίαν γὰρ σῶσῃ τὸν φίλον καὶ διδάσκαλον διὰ χρημάτων (κεφ. 3).

Ὁ Κρίτων συμβουλεύει τὸν Σωκράτη γὰρ σωθῆναι φεύγων. Καὶ πρῶτον μὲν λόγον διὰ τὸν πείσῃ προβάλλει τὴν ἰδί-

κὴν του συμφορὰν, ὅτι δηλαδὴ θὰ στερηθῆ τοιούτου φίλου, καὶ ὅτι θὰ κατηγορηθῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι λυπούμενος τὰ χρήματα δὲν ἔδειξε προθυμίαν νὰ σώσῃ τὸν φίλον. Ὁ Σωκράτης ἀποκρίνεται πρὸς ταῦτα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μᾶς μέλη τόσον πολὺ διὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀνίκανοι νὰ πράξουν τι ἄξιον λόγου ἀγαθὸν ἢ κακόν (κεφ. 3).

2. Ἡ φυγὴ εἶναι κατορθωτὴ ἀντὶ μικρᾶς δαπάνης (κεφ. 4.)

Δεύτερον λόγον φέρει ὁ Κρίτων, ὅτι ἡ φυγὴ εἶναι κατορθωτὴ ἀντὶ μικρᾶς δαπάνης, ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι ἕτοιμος καὶ αὐτὸς νὰ δαπανήσῃ ὅλην του τὴν περιουσίαν καὶ νὰ ὑποστῇ πάντα κίνδυνον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου του καὶ οἱ Θεβαῖοι δὲ Σιμμίας καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ δαπανήσουν πολλὰ χρήματα διὰ νὰ τὸν σώσουν (κεφ. 4).

3. Ὁ Σωκράτης διαπράττει ἀδικίαν πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ τέκνα του μὴ σπεύδων νὰ σωθῆ ἀπὸ ἀδικον θάνατον (κεφ. 5).

Ὁ Κρίτων εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα προσθέτει, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν πρέπει νὰ γίνῃ συνεργὸς τῶν ἐχθρῶν του ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του· ἐπίσης δὲν τοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ τέκνα του. Τέλος προσθέτει ὅτι αἱ στιγμαὶ εἶναι κρίσιμοι καὶ πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ (κεφ. 5).

II. Ἐλεγχος τῆς προτάσεως καὶ τῶν λόγων τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 6—15).

α) Τί (δὲν πρέπει καὶ τί) πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα (κεφ. 6—9).

1. Ὁ Σωκράτης δηλώνει, ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ πάντοτε πιστῶς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Ὁρίζει ἔπειτα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅλας τὰ γνώμας, ἀλλὰ μόνον τὰς χρηστὰς γνώμας τῶν φρονίμων (κεφ. 6).

Πρὸς τὴν πρότασιν καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Κρίτωνος ἀπαντῶν ὁ Σωκράτης ἐπαινεῖ μὲν τὴν προθυμίαν τοῦ Κρίτωνος, ἀλλὰ συνήθισε, λέγει, εἰς τὸν βίον του νὰ ἀκολουθῆ τὰς

ὕπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὅτι δὲ ἄλλοτε εὔρισκεν ὀρθόν, δὲν δύναται τώρα γὰ μὴ τὸ πιστεύη ὡς ὀρθόν, διότι τοῦ ἔτυχεν αὐτὴ ἢ συμφορά. Προσκαλεῖ λοιπὸν τὸν Κρίτων γὰ ἐξετάσῃ πάλιν ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἔχουν συμφωνήσῃ ἀναμεταξύ των, καὶ πρῶτον τὸ ζήτημα τῶν γνώμων, ἂν δηλαδὴ ὀρθῶς εὔρισκον ἄλλοτε, ὅτι δὲν πρέπει γὰ σέβηταιί τις ὅλας τὰς γνώμας, οὐδὲ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον τὰς χρηστὰς τῶν φρονίμων, τὰς δὲ πονηρὰς τῶν ἀνοήτων γὰ καταφρονοῦν. Ὁ Κρίτων συμφωνεῖ εἰς ταῦτα (κεφ. 6).

2. Ἡ ἀνωτέρω γνώμη ἀποδεικνύει ὁ Σωκράτης ὅτι ἰσχύει περὶ πάντων, καὶ τῶν ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν, συμφερόντων (κεφ. 7).

Ἀφοῦ λοιπὸν παρεδέχθη ὁ Κρίτων, ὅτι δὲν πρέπει γὰ σέβηταιί τις ὅλας τὰς γνώμας παρὰ μόνον τὰς χρηστὰς τῶν φρονίμων, ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει τὴν ἀρχὴν ταύτην ἰσχύουσαν δι' ὅλα τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικά, ἐπομένως καὶ διὰ τὰ δίκαια καὶ ἄδικοα, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ (κεφ. 7).

3. Δὲν εἶναι τὸ ζῆν τὸ ἄριστον εἰς τὸν ἀνθρωπον, ἀλλὰ τὸ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν (κεφ. 8).

Ἄν, λέγει, μὲ νοσηρὸν καὶ κατεστραμμένον σῶμα ὁ βίος εἶναι ἀδίωτος, πολὺ περισσότερον εἶναι ἀδίωτος μὲ νοσηρὰν καὶ κατεστραμμένην ψυχὴν. Ὡστε δὲν πρέπει γὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τὴν γνώμην τοῦ εἰδήμονος διὰ τὰ δίκαια καὶ ἄδικοα. Ὅτι δὲ οἱ πολλοὶ ἔχουν τὴν δύναμιν γὰ μάς θανατώουιν, τοῦτο δὲν εἶναι ἰσχυρὸς λόγος γὰ μεταβάλλωμεν γνώμην· διότι δὲν εἶναι τὸ ζῆν τὸ ἄριστον εἰς τὸν ἀνθρωπον, ἀλλὰ καλῶς καὶ δικαίως ζεῖν (κεφ. 8).

4. Ἐπομένως τὸ μόνον ἐξεταστέον πράγμα εἶναι, ἂν εἶναι δικαία ἢ δραπετεύσεις ἐκ τῶν φυλακῶν παρὰ τὴν θέλησιν τῆς πόλεως (κεφ. 9).

Ἐπομένως, συνεχίζει ὁ Σωκράτης, τοῦτο πρέπει γὰ ἐξετάσωμεν, ἂν τὸ γὰ δραπετεύσω παρὰ τὴν θέλησιν τῆς πό-

λεως εἶναι δίκαιον ἢ ἀδικον, πάντα δὲ τὰ ἄλλα, ὀαπάνη χρημάτων, κακὴ φήμη παρὰ τῷ λαῷ καὶ ἀνατροφή τῶν παίδων εἶναι ἀνάξια σκέψεως πρὸ τοῦ δικαίου (κεφ. 9).

β) Ἐξέτασις τοῦ ζητήματος ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως (κεφ. 10-14).

(Ποία ἠθικὴ ἀρχὴ πρέπει νὰ τεθῆ ὡς βᾶσις εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῆς δραπετεύσεως. Ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη παραβαίνεται, ὅταν πραγματοποιηθῆ ἡ πρότασις τοῦ Κρίτωνος περὶ δραπετεύσεως).

1. Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀνταποδίδῃ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ (κεφ. 10).

Σύμφωνα πρὸς ὅσα ἔχομεν παραδεχθῆ κατὰ τὰς προηγούμενας μας συζητήσεις δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον οὔτε νὰ ἀδικῆ τις οὔτε νὰ κακοποιῆ τινα· ἐπομένως οὐδὲ νὰ ἀδικῆ τις ἀδικούμενος πρέπει οὐδὲ νὰ ἀντικακοποιῆ κακῶς πάσχων ὑπὸ τινος (κεφ. 10).

2. Ὁ Κρίτων προτείνει εἰς τὸν Σωκράτη ἀδικίαν κατὰ τοῦ πλέον σεβαστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, τῶν Νόμων καὶ τῆς Πατρίδος. Ὁ Σωκράτης προσωποποιεῖ καὶ ἐπικαλεῖται τοὺς νόμους (κεφ. 11).

Ἐὰν λοιπόν, ἐνῶ δραπετεύομεν, ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος καὶ τοὺς Νόμους νὰ μᾶς φωνάζουν: «ὦ Σωκράτη, ἐπιχειρεῖς νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσῃς· οὐδεμία πόλις ἵσταται ὀρθία, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Νόμοι δὲν ἰσχύουν καὶ αἱ δίκαι αὐθαιρέτως ἀκυροῦνται», ἡμεῖς θὰ ἀποκριθῶμεν ἴσως, ὅτι οἱ συμπολιταί μου μὲ ἠδίκησαν (κεφ. 11).

3. Οἱ Νόμοι ὑπενθυμίζουν εἰς τὸν Σωκράτην τί τοὺς ὀφείλει (κεφ. 12).

Ἔστω, θὰ εἶπουν οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς, ἀλλ' ἡμεῖς μέχρι τέλους σὲ εὐηργετήσαμεν· ἐπὶ τῇ βᾶσει ἡμῶν ἐνυμφεύθη ὁ πατήρ σου καὶ σὲ ἐγέννησε γνήσιον Ἀθηναῖον πολίτην, ἐπὶ τῇ βᾶσει αὐτῶν ἀνετρέφης καὶ ἐξεπαιδεύθης· ἐπομένως εἶσαι ἰδικόν μας δημιουργήμα καὶ ἂν πάσχῃς τι ἀδικον καὶ κακὸν ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ θέλῃς νὰ ἀνταδικῆς καὶ ἀντικακουργῆς πρὸς αὐτήν. Ἡ

πατρίς είναι τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ μητρὸς καὶ πατρὸς καὶ προγόνων καὶ ὅ,τι προστάττει ὀφείλεις ἢ γὰρ ἐκτελεῖς ἀπροφασίστως ἢ γὰρ τὴν πείσης γὰρ μεταδάλῃ γνώμην (κεφ. 12).

4. Ἡ Ἀθηναϊκὴ νομοθεσία εἶναι λίαν φιλελευθέρα (κεφ. 13).

Καὶ παρὰ πάντα δὲ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια παρέχουν οἱ Νόμοι εἰς τοὺς πολίτας, ὅμως παρέχουν τὴν ἄδειαν εἰς πάντα, ἂν δὲ τοῦ ἀρέσκουν, γὰρ ἀπέλθῃ εἰς ἄλλην πόλιν. Μὴ ἀπερχόμενος δὲ ὁμολογεῖ ἔμπράκτως, ὅτι στέργει αὐτοὺς καὶ ὅτι θὰ ἐκτελεῖ τὰ προσταττόμενα· μὴ πειθόμενος ὅμως ἐκτελεῖ τριπλοῦν ἀδίκημα, διότι ἀπειθεῖ εἰς γεννήτορας καὶ ἀνατροφεῖς καὶ ὅτι δὲν τηρεῖ τὴν ὑπόσχεσίν του (κεφ. 14).

5. Περισσότερον ἔνοχος παντὸς ἄλλου θὰ εἶναι ὁ Σωκράτης, μὴ ἐκτελῶν τὸ καθήκον του πρὸς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος (κεφ. 14).

Τούτων ἔμως τῶν ἀδικημάτων ἔνοχος περισσότερο ἀπὸ πάντα ἄλλον Ἀθηναῖον πολίτην θὰ εἶναι ὁ Σωκράτης, διότι καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον αὐτὸς ἠγάπησεν αὐτούς, οὔτε ἀπεδήμησε σχεδὸν ποτὲ ἐκ τῆς πόλεως καὶ τέκνα ἀπέκτησεν ἐν αὐτῇ. Προσέτι δὲ ἐγὼ ἠδύνατο κατὰ τὴν δίκην γὰρ ζητήσῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του ὡς ποινὴν τὸν θάνατον, τότε μὲν προσεποιεῖτο ὅτι δὲν φοβεῖται τὸν θάνατον καὶ ὅτι τὸν ἐπιτιμία τῆς ἐξορίας, τώρα δὲ πράττει ὅ,τι θὰ ἔπραττε φαυλότατος τῶν δούλων ἐπιχειρῶν γὰρ δραπετεύσῃ παρὰ τὰς ὑποσχέσεις ἢ συμφωνίας του (κεφ. 14).

γ) Ἐξέτασις τοῦ ζητήματος ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως (κεφ. 15).

(Ἡ δραπέτευσις καὶ πρακτικῶς ἀνωφελὴς)

1. Ὁ Σωκράτης ὅπου καὶ ἂν ζητήσῃ ἄσυλον, θὰ εἶναι καταγέλαστος. Ὅσον διὰ τὰ τέκνα του, οἱ φίλοι του θὰ φροντίσουν δι' αὐτὰ (κεφ. 15).

Ἐπειτα καὶ οἱ φίλοι τοῦ Σωκράτους θὰ κινδυνεύσουν καὶ αὐτοὶ γὰρ στερηθοῦν τῆς πατρίδος των καὶ τῆς περιου-

σίας των· ὁ Σωκράτης δὲ φεύγων θὰ ἀποφεύγη τὰς εὐνομούμενας πόλεις καὶ τοὺς κοσμιωτάτους τῶν πολιτῶν, θὰ ἀναγκάζεται δὲ νὰ ζῆ ἐν μέσῳ ἀπαιδευτῶν καὶ ἀνόμων ἀνθρώπων ἀσχημονῶν μαζί με αὐτούς· τὰ δὲ τέκνα του ἢ θὰ παραλάβῃ μαζί του διὰ νὰ τὰ ἀναθρέψῃ καὶ ἐκπαιδεύσῃ ἐν μέσῳ τοιούτων ἀνθρώπων ἢ ἂν τὰ ἀφήσῃ ἐδῶ, οἱ φίλοι του θὰ φροντίσουν δι' αὐτὰ ἐξ ἴσου καλῶς εἴτε ζῆ ὡς ἐξόριστος εἴτε ἀποδημήσῃ εἰς τὸν Ἄδην (κεφ. 15).

Γ'. Συμπέρασμα (ἐπίλογος) (κεφ. 16—17)

(Ἀπόρριψις τῆς προτάσεως)

1. Καὶ εἰς τὸν Ἄδην ὑπάρχουν Νόμοι (κεφ. 16).

Μὴ προτιμήσῃς λοιπὸν μήτε τὸ ζῆν μήτε τοὺς παῖδας πρὸ τοῦ δικαίου, διὰ νὰ ἔχῃς εἰς τὸν Ἄδην πρὸ τῶν ἐκεῖ δικαστῶν καλὴν ἀπολογία (κεφ. 16).

2. Ὁ Κρίτων συμφωνεῖ (κεφ. 17).

Αὐτὰ, λέγει ὁ Σωκράτης, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀκούω τὴν Πατρίδα καὶ τοὺς Νόμους νὰ φωνάζουν καὶ ὁ ἦχος τῶν λόγων τούτων βουῖζει εἰς τὰ ὠτά μου καὶ δὲν με ἀφήνει ἄλλο τι ἐκτὸς τούτων. Ἄς πράξωμεν λοιπὸν σύμφωνα πρὸς αὐτὰ, ἀφοῦ τοῦτο εἶναι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.

5. Γενικαὶ κρίσεις περὶ τοῦ διαλόγου.

α) Κυρία ἰδέα τοῦ διαλόγου.

(Ἡ κυρία ἰδέα τοῦ διαλόγου εἶναι ἡ ἀπόλυτος ὑπακοὴ τοῦ πολίτου εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του).

Ὁ Πλάτων γράφων τὸν Κρίτωνα οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχε παρὰ νὰ ἐμποιήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὴν ἐννοιαν τῆς σπουδαιότητος τῆς πατρίδος διὰ τὴν ὑπαρξιν καὶ εὐημερίαν λαῶν καὶ ἀτόμων καὶ τῆς ὀφειλομένης εἰς αὐτὴν παρὰ τῶν τέκνων τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ὑποταγῆς τῶν ἰδίων συμφερόντων εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. Ἡ ὅλη σημασία τῶν διαλόγων περιέχεται εἰς τὸ περίφημον χωρίον του : «μητρὸς καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν

ἔστιν ἢ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοῖρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσιν, καὶ σέβασθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπεῖκναι καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα».

Δὲν ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου, ἀλλ' ἡ τῆς φιλανθρωπίας ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως τῆς φιλοπατρίας, ἣτις ὠδήγει τὸν Σωκράτη νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ ἀλλότρια καὶ νὰ λέγη εἰς τὸν Ἄθηναῖον ποῦ συνήντα εἰς τὸν δρόμον του : « Ἄθηναῖος ἂν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος » κλπ. ¹. Ὁμοίως εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ δεσμοτηρίου δὲν ἦτο ὁ σέβασμός τοῦ ἀκροτάτου δικαίου, τοῦ μὴ δεῖν ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον, ὁ ὁποῖος ἠμπόδισε τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ, ἀλλ' ἡ συνείδησις ὅτι θὰ ἔδραπε τὴν πατρίδα. Ἡ πρόθεσις τοῦ Πλάτωνος, συγγράφοντος τὸν Κρίτωνα, ἦτο νὰ παραστήσῃ τὸν Σωκράτη καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἀγαθὸν καὶ μάλιστα φιλονομώτατον. Δὲν εἶναι ἡ ἀπογοήτευσίς διὰ τὴν ζωὴν ἢ ἡ φιλοσοφικὴ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ θέλησις νὰ διακριθῇ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, αἱ ὁποῖαι τὸν ἤγαγον νὰ ἀρνηθῇ νὰ δραπετεύσῃ. Ἡ ἀρνήσις τοῦ αὐτῆ ἦτο ἡ φυσικὴ συνέπεια τῶν ἀρχῶν του, ἦτο ἡ θέλησις νὰ παραμένῃ πάντοτε ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὰς ἀρχὰς του καὶ τὸν ἑαυτὸν του. Οὕτω ἡ τελεία ἐνότης τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτους, ἡ ἥρωϊκὴ καὶ ἀπόλυτος ἐμμονή του εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας παρεδέχθη ὡς ὀρθὰς, ἡ σταθερά του ἀπόφασίς νὰ μὴ ἀποστῇ αὐτῶν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, ἐν γένει ἡ ἀπλή καὶ ἡρεμὸς ἀδιαλλαξία ἀνθρώπου τελείως ἐναρέτου ἐν ὅλῃ τῇ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἰδοὺ τί διαφαίνεται εἰς ὅλον τὸν διάλογον καὶ τί χαρακτηρίζει τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἠθικὴν τελειότητα τοῦ διαλόγου.

β) Τεχνικὴ κατασκευὴ τοῦ διαλόγου.

Ὁ διάλογος ἔχει μόνον δύο πρόσωπα, τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Κρίτωνα. Ἡ κατασκευὴ τοῦ διαλόγου οὐδὲν τὸ τε-

1) Ἀπολογ. 29e.

χνητόν ἔχει. Μερικαὶ βραχεῖαι ἐνδείξεις περὶ τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν διαλεγομένων προσώπων ἀρκοῦν νὰ μᾶς δώσουν τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου διεξάγεται ὁ διάλογος. Ἡ συζήτησις ἀκολουθεῖ πορείαν φυσικὴν καὶ τρόπον τινὰ εὐθεῖαν, χωρὶς ἐπεισόδια ἀξιοσημείωτα καὶ ἐκπλήξεις. Οὐδεμὴ ἐπέμβασις γίνεται, σκοποῦσα νὰ πικίλῃ τὸ διαφέρον μᾶς, ἢ νὰ ἀναγεώσῃ τὴν ἀποψιν τῶν ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξελλίσσοντα· συμφώνως πρὸς τὴν αὐστηρὰν λογικὴν καὶ μᾶς ἐδηγοῦν χωρὶς περιστροφᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μᾶς κάμνει νὰ προαισθανθῶμεν. Τὸ πᾶν εἰς τὸν διάλογον αὐτὸν εἶναι αὐστηρὸν καὶ ἀπλοῦν. Ἡ δὲ παρατηρουμένη εὐγλωττία εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἔχει τὴν θέσιν τῆς, διότι προέρχεται ἀθρομῆτως ἀπὸ τὰ ἐκφραζόμενα συναισθήματα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως πού τὰ διερμηγεύει.

Ἐκ τῶν δύο προσώπων τοῦ διαλόγου ὁ Πλάτων τὸν μὲν Σωκράτη μᾶς παριστᾷ ἀγαθὸν καὶ δὴ φιλονομιώτατον, ἀτάραχον εἰς τὴν συμφορὰν καὶ ἀκλόνητον εἰς τὰς ἀρχὰς του, τὸν δὲ Κρίτωνα εὐκόλως ταρασσόμενον καὶ συγκινούμενον καὶ θερμὸν φίλον. Παρατηρητέα ἢ δραματικότης τῆς παραστάσεως καὶ ἢ μεγαλοπρεπῆς σκηνῆ τῶν νόμων, οἵτινες προσωποποιοῦνται καὶ παριστάνονται αὐτοὶ συζητοῦντες μετὰ τοῦ Σωκράτους.

Ἐχει ὁμοίως καὶ τινὰς ἀτελείας ὁ διάλογος. Ὁ Πλάτων ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸν Κρίτωνα κατὰ τρεῖς τρόπους : α) ἀγνοοῦντα τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Σωκράτους, β) μὴ ἀγνοοῦντα αὐτάς, ἀλλὰ μὴ συλλογισθέντα, ὅτι ἡ πρότασις του ὑπάγεται ὑπὸ αὐτάς, καὶ γ) γνωρίζοντα καὶ τὰ δύο, ἀλλὰ μὴ πεπεισμένον, ὅτι πᾶν ὅ,τι εὕρισκει ὀρθὸν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀνάπαυσίν του, τοῦτο πρέπει νὰ τηρῆ καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πρακτικοῦ βίου. Ὁ Πλάτων τὸν παριστάνει κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον, διότι λέγει : Οὐκ ἔχω ἀποκρίνασθαι, οὐ γὰρ ἐγνοῶ. Εὐλογώτερον θὰ ἦτο νὰ παρασταθῆ κατὰ τὸν τρίτον τρόπον. Ἄλλ' οὕτω θὰ παρίστατο ὁ Κρίτων ὡς κακὸς ἄν-

θρωπος και ἀνάξιος συζητητής τοῦ Σωκράτους· ἀπὸ τὸν τρόπον ὅμως κατὰ τὸν ὁποῖον παριστάνεται ὁ Κρίτων προέρχεται ἡ ἠθογραφικὴ ἀτέλεια τοῦ διαλόγου. Ἐπειτα παρατηροῦνται μερικαὶ παλινδρομίαι ὡς εἰς τὸ ζήτημα τῶν δοξῶν καὶ τῆς γυμναστικῆς (κεφ. 6, 7 καὶ 8). Ἐπίσης παρατηρεῖται κάποια δυσχέρεια κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ λόγου εἰς λόγον, κάποια ἀδεξιότης εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ ἐπομένου μετὰ τοῦ προηγούμενου. Ἐκτὸς τούτων τὸ μέγιστον μέρος τοῦ διαλόγου εἶναι μονόλογος ὡς ἠθικὸν κήρυγμα ἱεροκήρυκος ἢ διδασκάλου πρὸς μαθητάς· καὶ ὅπου ἐρωτᾷ διασκευάζει οὕτω τὴν ἐρώτησιν, ὥστε νὰ περιέχη ἤδη ἐκπεφρασμένην τὴν γνώμην τοῦ ἐρωτώμετος καὶ νὰ προσημαίνῃ εἰς τὸν ἀποκρινόμενον ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπόκρισις του. Ὅλα αὐτὰ ὀφείλονται εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Πλάτωνος.

γ) Ἀξία τοῦ Κρίτωνος.

Ὁ Κρίτων εἶναι ἱερὸν βιβλίον· ἡ ἐκφερομένη εἰς αὐτὸν ἠθικὴ εἶναι ἡ ὑψίστη καὶ τελειστάτη. Πρώτην φοράν ἐγράφη μὲ ἐλληνικὰ γράμματα ὅτι εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ μὴ ἀνταδικῇ ἀδικούμενος μηδὲ νὰ ἀντικακοποιῇ κακῶς πάσχων. Τούτου ἰσάξιον εἶναι τὸ ἕτερον ἐκεῖνο δόγμα, ὅτι ἡ πατρις εἶναι τὸ σεμνότατον καὶ ἀγιώτατον καὶ τιμιώτατον πρᾶγμα τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ δύο ταῦτα διδάγματα εἶναι αἱ προμετωπίδες τοῦ ὅλου διαλόγου καὶ τὸν καθιστοῦν ἀληθινὸν εὐαγγέλιον ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως.

K. A.